

ŽEROTÍN

47

září 2018
ročník XVI
čtvrtletní zpravodaj
Obecního
úřadu Žerotín

OBSAH:

Posezení u vody - Štěpánovská vernisáž - Bilance volebního období - Akce Z - Memoriál Jana Jaška
- Posezení u táborového ohně - Staré žerotínské zvyky - Žerotínské hody - Glosář - Společenská
kronika - Literárně hudební podvečer - Pozvánka na výstavu

Hodová mše svatá u kaple sv. Marty, foto: S. Krejčí

Periodický tisk územního samosprávného celku • Vydává: Obec Žerotín • Žerotín 13, Litovel 784 01, IČO 00299758 •
Registrováno u MK pod značkou: EČ MK ČR E 17321 • redaktor: Jiří Němec • Redakce mobil: 724 738 032 • email
redakce: red.zpravodaj@seznam.cz • Názor autora článku nemusí být nutně názorem vydavatele, do textu autora
nezasahujeme.

Uzávěrka příštího čísla: 30. listopadu 2018

Posezení u vody

Dalo by se říci, že letošní posezení, konané 9. června, bylo v porovnání s tím loňským jako přes kopírák. Počasí, vůně pečených makrel, pohoda u vodní hladiny s linií číhajících prutů na úlovek. Široce rozevřená vrata haly v popředí

s pultem, na němž se ani jedno pivo nestihlo ohřát, vedle voňavý žár grilovaného masa s frontou čekatelů na masitou dobrotu a dlouhá lavice s vystavenou tombolou. Většina přítomných si do ní už lístky zakoupila, a když úderem

dvanácté, vždy usměvavý Laďa Bajer zavelel k losování, byla nálada na optimální úrovni. Prostě jako vloni. A vloni bylo posezení fajn.

Jiří Němec

Štěpánovská vernisáž kreseb paní Jarmily Vrbkové

Sedmého června se stěny foyeru, tedy předsálí štěpánovského kinosálu zaskvěly, jako čisté prádlo na šňůrách, včetně kolíčků, kresby paní Jarmily Vrbkové. Její obrazy jsme mohli vidět už během podzimní pěstitelské výstavy u nás. Historické objekty, kostely, kašny, křivolaké uličky, křížky a kaple. Její kresby obsahují nejen naše okolí, ale i velkoměsta, jako Paříž, Prahu nebo Benátky. Mnohé návštěvníky její kresby tužkou oslovily a tak bylo jen otázkou času, kdy se s její tvorbou seznámí i za „humny“.

Usoudil jsem, že nastal čas na rozhovor.

Paní Jarmilo, kdy jste v sobě objevila talent na kreslení?

Od mala. Já jsem malovala od malička, protože moje maminka kreslívala takové ty postavičky, podobné jako maloval pan Lada. A starší bráška mě zase učil malovat domečky. My jsme sedávali za Liboší za Oskávkou a tam mě učil malovat nejen domky, ale i perspektivu.

Takže jste sklon ke kresbě zdělila po mamince. Maloval ještě někdo další z rodiny?

Určitě. Strýček z maminy strany. Ten maloval krásně krajinky. Takže to máme v rodině.

Kreslíte často historické památky. Co vás na tom láká?

Úplně všechno, protože tady je tak krásně. Prahu miluju a olomoucké uličky. Naši předci to namíchali úžasně.

A předlohu ke kresbám máte z fotek, anebo si na ta místa zajdete a uděláte nejdříve třeba skicu?

Někdy si zajdu a fotím. Někdo chodí do Globusu a já raději chodím po antikvariátech a tam vyhledávám staré, dobové knížky s fotografiemi zaslých časů. Když narazím na fotku, kde jsou třeba stará boží muka, mám radost a hned je knížka moje.

A dá se dnes v antikvariátech najít, co potřebujete?

Hodně. Kupodivu takových knížek je spousta. Jen je třeba chodit a hledat.

Takže materiálu máte dost...

Mám.

Kdy berete při zaměstnání na kreslení čas?

Po večerech, anebo když je špatné počasí a není práce venku, nebo když mám dovolenou, tak maluju. Pro mě je to úplná paráda. To si sednu, rozsvítím si lampičku a už čmárám.

Kreslíte jen tužkou. Neláká vás barva?

Láká. Ale zatím maluji jen tužkou. Jednička, dvojka, trojka.

A už jste to zkusila?

Ne. Tedy kdysi dávno, ale nyní zatím ne. Jenže, blíží se podzimní tradiční výstava tady v Žerotíně a tam bych nějaký obrázek v barvě už chtěla ukázat. Tak uvidím, jak se mi to povede.

Máte za sebou už několik výstav v okolí. Kde všude už se diváci mohli s vaší tvorbou potkat a kde vaše díla mohou vidět nyní?

Tak od června je výstava ve Štěpánově, ta je prodloužená až do září. Další výstavu jsem měla v Újezdě a nyní v Hnojicích. No a teď se hlavně soustředím na tu podzimní u nás. A tam chci právě i tu barvu, přece musím něčím překvapit. Když jsme u těch výstav, ráda bych chtěla touto cestou poděkovat naší paní starostce Capkové za pomoc s organizací výstavy ve Štěpánově. Bez ní by se asi těžko povedla. Snažím se být pokorná. Letošní rok jsem zažila mnoho hezkých chvil a jsem za ně mnoha lidem vděčná.

Tak ať vám to kreslí a maluje a i já vám přeji další hezké chvíle s tužkou v ruce.

Rozhovor vedl Jiří Němec

Foto: J. Němec

Bilanční slovo starostky

Čas běží velmi rychle, je tu konec volebního období. Na jeho začátku jsem v rozhovoru s panem Němcem uvedla, že hlavním mým úkolem je dokončení kanalizace, vyřešení problematiky nefunkčnosti sboru hasičů, zhotovení nového územního plánu, vybudování cyklostezek, chodníků a nového bydlení.

K plnění plánu – kanalizace byla vybudována bez víceprací. Stočné sice nebylo stanoveno dle představ, nejvyšší jeho součástí jsou náklady, které hradíme obci Pňovice za čištění odpadních vod na jejich čistírně. Stanovení konečné výše předcházela složitá jednání, kdy po nás obec Pňovice požadovala i úhradu částí nákladů na

postavení čističky odpadních vod. Zůstává zde stále ještě problém, že nejsou připojeni všichni obyvatelé obce na kanalizaci. Malé procento připojeno není a doklad o vývozu odpovídajícího množství odpadních vod k likvidaci na čistírně odpadních vod v letošním roce nepředložil nikdo z nich.

Dalším bodem byla aktivace dobrovolných hasičů, tento úkol se splnit nepodařilo. Nenašel se nikdo, kdo by hasiče vedl a sestavil funkční družstvo. Došlo tak ke zrušení sboru, prodeji auta a uzavření smlouvy o sdružení s obcí Újezd o vytvoření společné jednotky požární ochrany.

Zhotovitel územního plánu byl vysoutěžen minulým zastupitel-

stvem, nové zastupitelstvo jen provedlo vyhodnocení a výběr zhotovitele. Volba byla šťastná a spolupráce s panem architektem byla velmi dobrá. Územní plán byl zhotoven ve stanoveném termínu. Na úhradu ceny jsme od Olomouckého kraje obdrželi dotaci ve výši 82.500,- Kč, což bylo 50 % z celkové ceny.

Cyklostezky – ve věci budování cyklostezek proběhla jednání vedená ITI Olomouc, kde proběhla koordinace vytvoření stezek tak, aby na sebe navazovaly a někam vedly. Shodli jsme se se sousedními obcemi na směru vedení cyklostezek a jejich vzájemném propojení. Na základě tohoto jednání a plánu Olomouckého kraje na

rekonstrukci vozovky, kdy dojde k jejímu zúžení, bylo zadáno vyhotovení projektu na rekonstrukci chodníků a cyklostezky v obci. Projekt by měl být do konce roku dokončen. Na jeho zhotovení jsme obdrželi dotaci od Olomouckého kraje ve výši 172.848,- Kč, což je 50% ceny. V projektu se počítá s chodníkem na straně kaple a smíšenou stezkou pro pěší a cyklisty na straně obchodu. Cyklostezka je navrhována přes domky po polní cestě na Pňovice, na konec našeho katastrálního území a přes ulici na konci Žerotína směrem k lesu rovněž na konec našeho katastru. Směrem na Strukov povede smíšená stezka až na křižovatku na Pňovice.

Současně byl zadán projekt nového osvětlení, kde jeho dokončení zdrželo jednání s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových. Od tohoto úřadu potřebujeme souhlas s uložením vedení veřejného osvětlení do jejich pozemku před bytovkami na konci obce. Úřad nám věcné břemeno nechce povolit a dává přednost odkoupení pozemku. Pro nás je cena, kterou úřad navrhl, příliš vysoká. Projektant bude muset najít jinou variantu pro uložení vedení. Na základě jednání a doporučení by se pak stavba chodníků i veřejného osvětlení měla realizovat současně. Došlo by k úspoře nákladů na výkopové práce a je menší pravděpodobnost poškození vedení při výstavbě chodníků. Tato akce je však realizovatelná až po opravě silnice, kdy dojde k převedení pozemků po zúžené vozovce.

Nové bydlení – předchozí zastupitelstvo připravilo pozemky pro výstavbu rodinných domů. Jedná se o pozemky na konci obce směrem na Hnojice po pravé straně. Pro

výstavbu rodinných domů musí me připravit jejich zasíťování. Do výběrového řízení na projekt zasíťování se nám přihlásil pouze jeden zájemce, který byl osloven. Z jeho strany nebyl dodržen termín dokončení projektu. Zpoždění bylo částečně zaviněno i výší úhrady za vynětí pozemků z půdního fondu. S ohledem na cenu, kterou bychom museli za vynětí uhradit, bylo čekáno na změnu právní úpravy, která obcím cenu za vynětí nestanovila. Po této právní změně bylo v projektu pokračováno a pan projektant zajistil vydání územního rozhodnutí. Pro fázi projektové přípravy pro stavební řízení došlo k výměně projektanta. Po výběru nového projektanta práce na projektu zasíťování pokračují. V lokalitě by mělo být postaveno 12 rodinných domů. Následně musí dojít k realizaci zasíťování pozemků, zde bude záležet na získání dotací.

Na základě jednání s Olomouckým krajem bylo dohodnuto, že Olomoucký kraj v rámci rekonstrukce komunikace vybuduje v obci novou dešťovou kanalizaci, na které se naše obec bude finančně podílet.

Podařilo se udržet paní doktorku v obci, která rozšířila svou ordinaci na každý týden.

Mimo tento „volební plán“ z prostředků obce bez přispění dotací byla vyměněna okna na budově bývalého obecního úřadu, prováděna údržba obecního majetku, nátěry plotů, haly na rybníku, mostů, natřely se radiátory na sále KZS, vymalovaly se místnosti v budovách. Nemałym oříškem byla oprava koupaliště. Její realizaci se koupaliště podařilo udržet, což jistě v tomto roce mnozí ocenili. Dále byla provedena oprava plynové kotelny v KSZ tak, aby

odpovídala bezpečnostním předpisům. Na základě havárie byla v kuchyni instalována nová elektroinstalace a z důvodů připomínek hygieny nová vzduchotechnika.

Opravy sousoší, a to u vjezdu do obce od Hnojice a na křižovatce na Újezd, výměna hodin na věži kaple, nakoupení kompostérů a kontejnerů na bio odpad, na třídění odpadu a štěpkovače větví, opravy místní komunikací a vybudování dětské hřiště bylo realizováno za přispění dotací v celkové výši 1.966.206,- Kč.

Teď ještě shrnutí v číslech na dotacích jsme za volební období obdrželi na kanalizaci částku 17.604.460,- Kč.

Od úřadu práce na veřejně prospěšné práce - mzdy pracovníků získaných z úřadu práce, jsme obdrželi celkovou částku 1.755.887,- Kč.

Celkově jsme do obecního rozpočtu z dotací získali částku 21.326.553,- Kč.

Celém zastupitelstvu obce bych chtěla poděkovat za věcné řešení problematiky chodu obce, bezkonfliktní spolupráci a podporu.

Plán akcí:

- 12. 10. 2018 Literárně hudební podvečer
- velkoobjemový sběr se uskuteční dne 13. 10. 2018 mimořádně v době od 7-9 hod
- Velká podzimní výstava ve dnech 13. a 14. 10. 2018

Poděkování:

Naším fotbalistům za zajištění výborného občerstvení a diskotéky na letošních hodech.

Sokolu Žerotín za úspěšný táborák na zahájení i ukončení prázdnin.

Jarmila Capková – starostka obce

Historie obce Žerotín na pokračování

Akce Z

28. října si připomeneme nejen 100 let od vzniku Československé republiky, ale také 50 let od položení základního kamene žerotínského kulturně společenského zařízení. V dnešním čísle obecního zpravodaje se tedy budu zabývat „akcemi Z“, které byly uskutečňovány po druhé světové válce.

Jednoduše řečeno, akce Z byly nep placené pracovní činnosti, kdy docházelo svépomocí k budování občanské vybavenosti. V období let 1945–1990 tak došlo v naší obci ke vzniku víceúčelové vodní nádrže (koupaliště), kulturně společenského zařízení a obchodu.

Kulturně společenské zařízení

Místní zemědělci, kteří byli členy Sokola, věnovali v roce 1936 po několika arech ze svých pozemků na stavební místo pro vybudování sokolovny a venkovního hřiště. Sokolovna měla plnit funkci sportovní a kulturně společenskou. Do té doby Sokol jako sportoviště používal Vémol, cvičení probíhalo od roku 1904 v nové škole v prostorách dnešní MŠ. Kulturní akce, promítání filmů a ochotnická divadelní představení se uskutečňovala především v sále hostince U Maulerů. Výstavbě sokolovny zabránila zhoršující se politická situace a následná okupace Československa Německem. Po válce byla myšlenka na vybudování sokolovny obnovena. 24. června 1945 byl Revolučním národním výborem přijat návrh na ucházení se o konfiskát po rakouském Němci Umlafovi – o zchátralou usedlost č. 14 a přilehlou zahradu jako vhodné místo pro stavbu sokolovny. 16. prosince 1945 byl ustaven přípravný výbor pro výstavbu

Budování koupaliště v roce 1952 (převzato z publikace Tělocvičná jednota Sokol Žerotín 1899–1999)

kulturního domu. Předsedou byl zvolen předseda Revolučního národního výboru Rudolf Kordina, místopředsedou se stal starosta Sokola Ladislav Svoboda, jednatelem Josef Vyhnánek. Dále měl výbor 7 dalších členů. 22. března 1947 došlo ke zvolení nového osmnáctičlenného přípravného výboru, ve kterém měli zastoupení všechny v obci působící spolky a politické strany.

Stavební družstvo tehdy počítalo se subvencí ministerstva zemědělství. Přípisem z 3. března 1948 však ministerstvo zemědělství sdělilo, že projekt nesplňuje požadavky na hospodárnost, a proto se doporučuje úspornější řešení. Občané se s rozhodnutím ministerstva nesmířili a v roce 1949 vytvořili fond na postavení kulturně společenského zařízení.

26. června 1949 byl vytvořen Fond pro postavení kulturního domu.

Jména 104 občanů, respektive rodin dárců a finanční částky jsou uvedeny v sokolském almanachu. Peněžité dary mely celkovou hodnotu 206 500 Kčs. Projekt původní sokolovny byl zcela přepracován na moderní funkcionalistickou budovu. Nový projekt disponoval kvalitním multifunkčním záze mím pro kulturu, sport i zábavu. Přestože byly vytvořeny předpoklady ke stavbě kulturního domu, k jeho výstavbě opět nedošlo. Důvodem byla nová pravidla na přidělování dotací. Zajímavostí je skutečnost, že naše žádost byla vyhodnocena jako druhá nejlepší a dotace byla přidělena obci Paseka, která KSZ postavila v podobném stylu, jako byl náš projekt. Následná měnová reforma v roce 1953 znehodnotila finanční hotovost a výstavba v té době už nebyla možná. Místo toho byly zahájeny brigádnické práce na výstavbu koupaliště a sportovního hřiště.

Stavba kulturně společenského zařízení

Práce rychle postupovaly, přestože byly potíže se získáním cementu a vápna.

Peněžní dary v hotovosti byly uloženy na zvláštní vklad a byly zachovány pro pozdější výstavbu.

Ke stavbě nakonec došlo v letech 1969–1974 v rámci akce „Z“ ve spolupráci Místního národního výboru Žerotín-Strukov, Tělovýchovné jednoty Sokol Žerotín a Lidového spotřebního družstva Jednota.

V roce 1963 podnikali představitelé obce cesty do obcí, kde byly vybudovány kulturní domy a tělocvičny a hledali neúčelnější řešení stavby. Převládá názor postavit v obci především moderní tělocvičnu. Počítalo se s nákladem něco přes 1 milion Kčs. O vypracování projektu byl požádán Městský stavební podnik v Olomouci, jako patronátní podnik místního jednotného zemědělského družstva. Mezitím v jednání s MNV vstoupila LSD Jednota, která do projektu začlenila požadavek na vybudování pohostinství, vývařovny a skladovacích prostor. Tělocvična byla projektována dle nejnižších norem Československého svazu tělesné výchovy (ČSTV), a to 10 x

24 m. Měla mít zvláštní nářadovnu a sociální zařízení pro cvičence. Byla navržena dvě stavební místa – zámecká zahrada a prostor na místě bývalé mlékárny se zchátralou usedlostí č. 13.

Plénium MNV schválilo uvedený projekt 29. 6. 1969. Rozpočet stavby činil 2,5 milionů Kčs. MNV následně vstoupila do jednání s vlastníky usedlosti a zahrady č. 13.

Po odklizení zchátralého žudru č. 13 se 28. října 1968 konalo slavnostní položení základního kamene ke stavbě budovy kulturně společenského zařízení. K realizaci stavby se zavázali místní občané mnoha tisíci brigádnických hodin. Pomoc přislíbilo i místní JZD.

V roce 1969 došlo ke zbourání bývalé mlékárny a k odklizení výměnku. Byl proveden výkop suterénu a vybetonována nová sklepní část budovy. V roce 1970 byla provedena betonáž a vyzdění suterénu, jakož i restaurační části budovy. V roce 1971 byly vybudovány základy sociální a tělocvičné části a postaveno zdivo. V roce 1972 byly za pomoci autojeřábu položeny stropní konstrukce nad tělocvičnou a strop-

ní desky, postavena vstupní hala a provedeny omítky ve sklepech. V roce 1973 byly provedeny omítky v tělocvičně a v restaurační a sociální části budovy. Taktéž byly provedeny vnější fasádní práce a ozdobná freska malířem Flašarem z Červenky u Litovle. V roce 1974 bylo ještě třeba provést zbývající instalační práce, položit podlahoviny (parkety a PVC) a provést parkovou úpravu okolí budovy.

Stavba kulturně společenského zařízení bylo v té době nejnákladnějším dílem, které kdy bylo v Žerotíně zdejší obcí postaveno. Náklady činily přes 2,5 milionů Kčs. Občané odpracovali celkem přes 19 tisíc brigádnických hodin, 49 tisíc pracovních hodin za částečnou úhradu odpracovali zdejší důchodci. K slavnostnímu otevření budovy kulturně společenského zařízení došlo 9. května 1975.

Nákupní středisko

Pro zásobování obyvatelstva byli v Žerotíně dva obchody. Jedním z nich byl obchod se smíšeným zbožím na č. 9, patřící nejdříve Josefu Bajerovi, který převzala jeho dcera Terezie, provdaná za Aloise Motáně. Tento obchod sloužil občanům do smrti majitelů v roce 1952.

Druhý pak byl obchod se smíšeným zbožím, který patřil panu Miroslavu Hejduškovi a jeho manželce Jaroslavě (rozené Hammerové), dceři učitele Josefa Hammera.

Po zrušení soukromého podnikání převzalo závazek zásobování obyvatel družstvo Jednota, které zřídilo prodejnu v přízemí zámku. Vzhledem k tomu, že tato prodejna nevyhovovala nejen svou velikostí, ale ani z hygienických důvodů, rozhodl MNV spolu s LSD

Jednotou vybudovat samostatnou prodejnu.

Během 1. pololetí roku 1983 byl projednán výkup pozemku v prostoru zámecké zahrady od tehdejšího majitele – JZD Zlatý klas.

Hodnota stavebního díla činila 1 456 000 Kčs. Výstavba nákupního střediska byla provedena v akci „Z“.

V únoru 1984 byl vytyčen půdorys pro základy. Zemní práce byly provedeny těžkou mechanizací p. Zdeňkem Novákem. Následovala betonáž základů.

Velkou pracovní obětavost prokázal předseda MNV Ladislav Krejčí z č. 11, o zajištění brigádníků a stavebního materiálu se zasloužil tajemník MNV Josef Bartoš. Křtinu střechy provedl Karel Bajer

z č. 4. V roce 1984 bylo prostavěno 476 425,47 Kčs.

Nesmírnou obětavostí mnoha občanů se podařilo stavbu dokončit do konce roku 1984. Přísné hygienické požadavky však neumožnily prodejnu uvést do provozu. Definitivně byla prodejna otevřena 18. února 1985.

Tomáš Hrubý

Memoriál Jana Jaška

Dne 7. července se na místních antukových kurtech konal tenisový turnaj ve čtyřhře - „Memoriál Jana Jaška. Po úvodním rozlosování se hrálo několik kol (zápasů), kdy si každý účastník vždy v každém kole vyměnil partnera. Závěrečné vyhodnocení se provedlo sečtením všech vyhraných gamů,

přičemž hráč s nejvyšším počtem gamů zvítězil. Turnaje se zúčastnili jak místní hráči, tak i místní rodáci, kteří v Žerotíně již nebydlí a také přespolní hráči.

Pořadí na stupních vítězů:

1. Jaroslav Dohnálek
2. Josef Milčický
3. Luboš Vrba

Účastníci si užili dobrého občerstvení a při slavnostním vyhlášení výsledků si, jako každý rok, připomněli vzpomínkou Honzu Jaška. Dovolím si na závěr poděkovat vedení obce, pracovníkům kuchyně i klukům ze Žerotína za přípravu turnaje.

Petr Pazdera

Posezení u táborového ohně

Tělocvičná jednota Sokol Žerotín uspořádala v pátek 29. června 2018 na žerotínském rybníku posezení u táborového ohně, a to u příležitosti začátku letních prázdnin a konce školního roku. Děti si mohly vyzkoušet za pomoci míst-

ních rybářů ulovit rybu. Účast veřejnosti byla hojná.

Pro velký úspěch byla akce zopakována 31. srpna 2018 u příležitosti konce prázdnin. Před samotným táborákem se děti mohly vydovádět v hasičské pění.

Děkujeme všem, kteří se zapojili do organizace této akce, a obci Žerotín za poskytnutí hasičské pění pro tuto akci. Jistě se všichni těšíme na příští táborák.

Tomáš Hrubý

STARÉ ŽEROTÍNSKÉ ZVYKY A OBYČEJE II.

/zvyky a obyčeje při sklizni plodin/

Ing. František Hejnar

Olomouc 2010

Obilí se vozilo do Zádruhy

S pěstováním obilí to bývalo jak na „hompačce“ – období hojnosti střídala období stagnace a někdy i krize. Největší krizi obilnárství prodělalo ve třicátých letech 20. století. Již v roce 1932 ceny většiny obilí poklesly. I žito tehdy rolníci používali ke krmení dobytka. V roce 1934 vlivem velké úrody, která neměla pamětníků, ceny obilovin klesly o 20 – 40%. Pokles byl tak velký, že pro zemědělce musel být vytvořen obilní monopol – státní společnost, s úředním názvem „Československá obilní společnost utvořená zákonem“. Ta jediná měla právo obilí vykupovat a všichni zemědělci bili povinni přebytky této společnosti odprodávat. Volný obchod s obilím nebyl od roku 1934 přípustný.

Rok 1934 byl mezním rokem i v dodávkách obilí, které musely být odevzdávány státu. Za okupace byla dokonce předepisována i jejich výše. Po celé republice se rozrostla síť hospodářských skladů.

V roce 1936 bylo postaveno nové hospodářské skladiště při silnici Žerotín – Strukov /budova č. 102/. Toto třípodlažní skladiště, patřící „Jednotě hospodářských družstev v Brně“ /Lidové zádruze/, se pak na dlouhou dobu stalo místem, kam zemědělci se svými povozy sváželi část úrody obilí. Za okupace budova nestačila a tak musely být pronajaty budovy sladovny v zámku. Tuto část skladů vedl J. Vachutka z Litovle, později měl na starosti oba sklady Jan Zpěvák z č. 95.

Obecně byla budova v Žerotíně známá jako „Zádruha“. Ta je památná i tím, že do budovy – jako první žerotínské budovy, byl zaveden telefon a dokonce zde byla na krátkou dobu umístěna i první telefonní přepínací stanice /1936/. V kanceláři skladiště přepínací stanici obsluhovala Marie Géblová, bydlící ve výměně gruntu č. 30. Zádruha v nezměněné podobě dodnes stojí na konci vesnice. Marne se hledá její nové využití, a tak je již několik let na prodej. Doba, kdy zde stávaly fronty povozů s obilím, je již dávno pryč.

Žetny gronte

Na žerotínské grunty, které jsou cenným dokladem lidové architektury, je dodnes pěkný pohled. U některých z nich se dodnes zachovala jejich arkádová zápraží, např. u gruntů č. 3, 8, 15, 23, 29, 30, 32, 33. V takovém rozsahu se nedochovala nikde na Olomoucku. Všechny žerotínské grunty, včetně nádvorních arkád, byly budovány v druhé polovině 19. století – většinou po roce 1866. Krátká prusko – rakouská válka, která se v tomto roce odehrála, byla nazývána „očišťovací bouří“. A skutečně také ovzduší v Rakousko – Uhersku vyčistila. Byla totiž počátkem velkého hospodářského rozvoje v následujících letech. V zemědělství se pokrok projevil hlavně ve třech směrech – v uplatnění soustavy střídání plodin, zaváděním hospodářských strojů a ve všeobecném používání strojených hnojiv.

Zejména mláticí stroje prodělaly

během půl století obrovský rozvoj. Začínalo se ručně poháněnými mlátičkami, pak se kupovaly žentoury, k žentourům se přidávaly mlátičky, které zrní i čistily. Po vzniku hospodářských spolků se přistupovalo ke koupi velkých parních mlátiček, jejichž pohon byl postupně nahrazován benzinovými motory a elektromotory. Nakonec se dospělo až k automatickým mlátičkám a ke kombajnům – žacím mlátičkám.

Jeden vtipný sedlák kdysi přirovnával různé způsoby mlácení k dopravě. Mlácení cepy srovnával s přenášením břemen pěšky na zádech, mlácení ruční mlátičkou k dopravě na trakaři, mlácení žentourem k dopravě na voze s potahem a mlácení parou k dopravě nákladním vlakem....

A právě v tomto období překotného rozvoje mechanizace a velkého hospodářského rozvoje vznikla většina žerotínských gruntů. V druhé polovině 19. století totiž sedláci nejvíce tržili za „žeto“ – pšenici, které tehdy – vedle sladovnického ječmene, nejvíce neslo. Své grunty proto nazývali žitnými grunty a žerotínští sedláci bohatli. Teprve ve 20. století se ujala vláda cukrovka.

Od mlátiček ke kombajnům

Strojně se obilí začalo sklízet „žáčkami“ – žacími stroji na trávu, které byly přizpůsobeny tím, že se k nim přidal plechový shrnovač, za kterým se obilí odebíralo jako za kosou. Jednoduchý shrnovač byl brzy nahrazen hromádkova-

čem. Vedle kočího seděl nad pravním kolem žacího stroje pracovník, který zvláštními, širokými hráběmi – „hrabicó“ shrnoval obilí zadržované na lafkovači – „bránce“, upevněném za kosou, a sklápěním pravou nohou uvolňoval na zem hromádky odpovídající velikostí – podle druhu obilí nebo podle potřeby. Hromádkovač byl vhodný pro stojaté a krátké obilí, nevyhovoval pro sklizeň polehlého obilí nebo dlouhé rži.

První žací stroje na obilí se objevily až ve dvacátých letech 20. století. Nejdříve to byly žací stroje s lopatkami – hrabicemi, všeobecně nazývané „lopaťáky“. To již jeden pracovník s párem koní mohl kosit obilí sám. „Lopaťák“ posečené obilí shrnoval na pokládky a z těch se potom vázaly snopy do povřísel. Před druhou světovou válkou měl „lopaťák“ již každý púlláník.

Velkým pokrokem byla žací stroje s vazačem snopů – „samovazače“. Měly záběr pět až šest stop /200 až 240 cm/ a byly taženy dvěma páry koní. Některé samovazače měly pomocný motor, který poháněl kosu s vazačem, takže je utáhl silný pár koní. Takový samovazač na gruntě č. 4 tahal pár ryzáků – noriků již za okupace.

Slávu mlátiček a samovazačů ukončily sklízecí mlátičky – kombajny. O jejich existenci v Americe se vědělo již za první republiky. Po druhé světové válce se dostaly i k nám. Poprvé mohli žerotínští zemědělci americký kombajn z akce UNRA obdivovat – vedle kombajnu sovětského, na zemědělské výstavě v Olomouci v červnu roku 1948. Kombajny zde však byly předvedeny v chodu pouze při sečení trávy.

Po amerických a sovětských kombajnech přišly na řadu kombajny domácí výroby, které vyráběl n. p. Agrostroj Prostějov. Jejich výroba však byla v rámci specializace,

uskutečňované v zemích RVHP, přenesena do Maďarska.

Vznikající zemědělská družstva, která ještě po Únoru 1948 sklízela obilí tradičně samovazy, si většinou pořizovala až kombajny, které byla dováženy z Maďarska. Nakonec však byl náš domácí trh zahlcen kombajny, vyráběnými v sousedním Německu – tehdejší NDR. První kombajn tohoto typu zakoupilo i JZD Žerotín v polovině šedesátých let 20. století. Prvními kombajnery v Žerotíně byli Josef Kobylka s č. 58, pomocníkem Vladimír Motán z č. 9.

Žňovy zveklosti

Řada zvyků, které se udržovaly při ukončení sklizně, souvisela s požadavkem nevybrat poslední zbytek úrody. Tento požadavek vycházel z představivosti lidí, kteří viděli stále trvající souvislost mezi starou zásobou zrna a novým přírůstkem – novou úrodou. Proto se v hospodářství část klasů z pole uschovala až do nového setí. Původně ukládal vybrané klasy z nové úrody sám hospodář, aby se zachovala dobrá úroda i v příštím roce. Teprve až v pozdější době dal tento zvyk základ malé slavnosti – okázalému odevzdávání posledních klasů hospodáři ve formě dožínkové kytice nebo dožínkového věnce, který byl obřadně přivážen do stavení.

Při sečení obilí se na poli obvykle nechávala stát poslední stébla s klasy jako oběť nejružnějším „bytostem“. Stébla se svazovala v rohu pole jako tzv. stodola – panenka – dědova brada, aby se na příští rok zase urodilo. Tento zvyk se u některých hospodářů uchoval až do poloviny 20. století i přesto, že na podivné bytosti již hospodáři nevěřili.

V minulosti, ve víře lidí na Hané, byly i plodiny brány jako živé bytosti. Za péči se odměňovaly, za

ubližování se mstily. Tak např. bílé oděné ženy – „kosérky“ se mstily za pošlapání obilí a polní pých.

Při svozu obilí nebyl dáván první snop do stodoly, ale byl rozházen po mlatě, aby obilí hodně sypalo. Spolu s posledním dožínkovým snopem – „žebrákem“ pak stával v gruntě na čestném místě – buď v koutě v jizbě, nebo předsíni. Poslední snop byl oblékán do mužských nebo ženských šatů a býval ozdobou gruntu až do Štědrého večera.

Dožatá

Dožatá se slavívala již od pohanských – předkřesťanských dob. Bývalo to díkůvzdání bohům za dobrou úrodu, ale i radostná oslava vysilující žňové dřiny. V devatenáctém století se dožatá ustálila na jakémsi koledování ženců a žneček u hospodáře a hospodyně. Hospodář dostával od ženců kytici nebo obilní věnec s polním a lučním kvítím, spolu s přáním dobré úrody i v příštím roce. Celá menší slavnost končívала pohoštěním ženců.

V dřívějších dobách se dožatá slavívala zvlášť podle dvorů a osedlostí – tak jak práce na polích postupně končily.

Nejdříve se na dožatou těšivali mladí. Vždyť se při ní tancovalo a to bývalo pro chasu po úmorné polní dřině jediné potěšení.

V ten den se šlo na pole zvesela. Práce obvykle brzy končily a nikdo nechtěl být poslední, „abe nedřel kozo“ a „abe neběl žebrákem“. To by znamenalo, že by musel pokosit „kešto“ obilí.

Při dosíkání obilí se z poslední pokládky zhotovil jeden velký snop, nazývaný „babou“ – v Žerotíně „žebrákem“, a ten se, okrášlený polním kvítím /vlčím mákem, chrpou, koukolem, svatojánským kvítím, zvonečky aj./, „pantlama

a fáborkama“, postavil na žebříňák mezi skupinu děvčat. Na žebříňáku byl potom odvážen do vsi.

Dožatou slavívali zvlášť dominikalisté na žerotínském velkostatku a zvlášť chasa na žerotínských gruntech. Dožínky v celé vsi se však slavily vždy společně – v hospodě, v zámeckém parku nebo v pozdějším období i na zahradě za mlékárnou.

Dožínky byly velice oblíbené v první polovině 20. století, zásluhou agrárního hnutí. Podpora tradičních hodnot venkovského způsobu života patřila k programu tehdejší agrární strany. Po roce 1948 se dožínkám snažila vtisknout budovatelský ráz tehdejší vládnoucí komunistická strana.

Žebrák

Zvyk oblékání snopů do ženských šatů byl zbytkem velmi starých slavností, při nichž se ženy převlékaly za snopy. Svůj původ měly již v dobách matriarchátu, kdy v rodinách vládly ženy. Baba byla symbolem matriarchátu. Z toho důvodu nebyl někde poslední snop nazýván „žebřákem“, ale „babou“. /někde však i dědem, nevěstou nebo barborou/. Proto si také ženy a dívky při dožaté volily tanečnický. Na dožaté proto vždy bývala „babská“ volenka. Když se za do roboty sedláci ztotožňovali s „žebřákem“, byl poslední snop často oblékán i do mužských šatů ...

S velkou slávou, hudbou a zpěvem byl poslední snop odvážen z pole. Vedle prvního svázaného snopu byl stavěn do předního kouta. Při zdobení „žebřáka“ vytvořili ženci na poli kruh, v němž byl „žebřák“ vázán: Svázáním obřísly byl rozdělen na tři díly. Spodní díl byl nejobjemnější, do prostředního, méně objemného dílu se navlékaly ruce, tvořené svazky klasů. Vrchní díl tvořily pouze klasy,

z nichž byla vytvořena hlava. Na prostřední část figury navlékaly ženské mužský kabát. Horní část figury byla obalena bílým plátnem nebo šátkem a opatřena kloboukem. Takto upravený „žebřák“ byl ještě okrášlen. Za zvuků hudby, která po celou dobu slavnosti ženec provázela, byl „žebřák“ umístěn na ozdobený vůz. Na snopy kolem něj se usadily ženské, ostatní ženci žebříňák doprovázeli.

Dožínkové věnce

Ve starších dobách bývala dožatá slavena skromněji, ačkoliv slavnost byla důležitým přelomem hospodářského roku. Původně se hospodáři předávala pouze kytice obilních klasů se stuhami.

Dožínkové věnce byly obřadně předávány hospodáři až později, při dožínkových slavnostech. Obyčejně byly zhotoveny ze všech druhů pěstovaného obilí, polního a lučního kvítí. Stejně jako snopy se uchovávaly po celý rok – až do příštích žní, protože obilí a bylinám ve věnci byla přisuzována magická moc. Zaručoval dobré výnosy v příštím roce, ale zároveň měl pomoci i dobytku při onemocnění.

Zachovalo se mnoho typů a tvarů dožínkových symbolů – od klasických věnců až po složité proplétané konstrukce.

V Žerotíně převládaly klasicky uvité věnce ze všeho pěstovaného obilí, tj. rži /žita /pšenice / ječmene, ovsa a prosa. Klásky věnce se proplétaly kvítím a fáborky. Někdy, aby nebyl v den dožaté „kalup“, se věnec pletl již den před

dožatou. Věnec neslo a předávalo hospodáři vždy nejpěknější děvče /“kriv a mliko“/. Na hlavě vždy mívalo věneček z obilí a polního kvítí.

Oblíbeným dožínkovým věncem bývalo i “dožínkový slonko“, v němž byla stébka kladena paprsčité od středu kruhu, takže všechny klasy se nacházely na obvodu kruhu. Každý klas byl potom přivázan k velkému kruhu pod klasy. Střed věnce býval zpevněn malým věnečkem, vázaným ze stébel a klasů.

Na Hané bývaly oblíbené i složité „věnce“ ve tvaru královské koruny. Mívaly tři ramena, která byla uprostřed spojena. Připomínaly korunu krále Ječmínka – hanáckého krále.

I příště budeme pokračovat v mapování toho, jak se u nás kdysi nejen pracovalo, ale i slavila dobrá úroda.

Jiří Němec

Žerotínské hody

Letošní hody proběhly o posledním červencovém víkendu. Stalo se již tradicí, že jejich součástí je i fotbalový turnaj o „Žerotínskou klobásu.“ Letos i díky teplému a suchému počasí, se mohli návštěvníci zchladit v bazénu, což hojně využili i fotbalisté.

Na pódiu vyhrávali Pňovičtí kan-ci, tentokrát se vydařila i soutěž „O nělepči hodové koláček“.

Hojně navštívená pak byla i nedělní mše u kaple sv. Marty.

Na fotografiích pana S. Krejčího si můžete letošní hodování připomenout.

Turnaj o „Žerotínský klobásek“

Účast 4 družstva: Žerotín
Staří páni
Strukov
Lahvo team

Umístění :

1. místo - Žerotín
2. místo - Staří Páni
3. místo - Lahvo - Team
4. místo - Strukov

J. Němec

Diváci mezi zápasy. Foto: S. Krejčí

Nedělní tradiční bohatě navštívená mše svatá u kaple sv. Marty. Foto: S. Krejčí

O občerstvení se postarali fotbalisté. Foto: S. Krejčí

Předávání cen vítězům soutěže „O nělepší hodové koláček.“ V soutěži zvítězil pan Janíček, za třetí místo přebírá cenu paní Vrbová. Foto: S. Krejčí

Aquazorbink zdarma pro malé i velké. Foto: S. Krejčí

K poslechu i tanci vyhrávali Pňovičtí kanci. Foto: S. Krejčí

Glosář

Volby se kvapem blíží. Nás se po čtyřech letech týkají hlavně ty komunální. Ty naše malé, místní. Ty o tom, kam se naše obec pohne v příštích letech. Tedy chce-li se pohnout. O tom by tyhle volby měly být. Kandidáti do zastupitelstva obce by měli mít nějakou vizi. Měla by proběhnout nějaká předvolební schůze, shromáždění. Kandidáti by měli říct, co s obcí zamýšlejí udělat, co nového se vybuduje, jakou budoucnost máme očekávat. My a naše děti.

Třeba oblast bydlení. Budou se stavět nové domy? Kolik a kdy? Je problém s infrastrukturou? Jaká jsou tedy řešení?

Mohl by v budoucnu vyrůst třeba dům s pečovatelskou službou pro seniory?

Co učinit pro skomírající kulturu a sport?

Je potřeba řešit životní prostředí? Ano? A co tedy konkrétně?

A zajímá tohle všechno a mnohé další otázky vůbec někoho?

Já už jsem se o té pasivitě zmiňoval několikrát. Naposledy v minulém glosáři. A jestliže jsem si povzdechl, že se ani na mé „výkřiky“ mezi řádky nikdo neozve, nikdo nereaguje, tak je to prostě tak. Protože ani od minule se ni-

kdo neozval. Možná pluly nějaké nářky nad pivem v hospodě, ale to je málo. Bezzubých „keců“ jsme si bohatě užili před rokem 89. Tehdy také bylo nejvíc „hrdinů“ v šatnách fabrik, v hospodách a doma, mezi svýma. Ale fakticky něco doopravdy začít dělat? Však ať jiní jdou a ...

Jsem vážně zvědavý, zda někdo přijde se svou vizí, plánem, kudy, kam a jak by se Žerotín měl ubírat. A co je k tomu třeba.

Okolní obce nás svým rozvojem převálcují, mladí utečou za lepším a významná bude naše obec možná jen tím, že se tudy dá docela rychle projet kamionem...

Ovšem, já nechci být škarohlíd, chci jen vyprovokovat k diskusi, k činu, k akci...

Letošní velice horké a suché léto mi opět připomnělo debatu, kterou jsme před časem (2015) na těchto stránkách vedli a která se týkala vody. Vzpomněl jsem dobu, kdy v okolí Žerotína byly rybníky a jestli by nestálo za to s podporou státu alespoň některý obnovit. Vyjadřovala se tenkrát paní starostka Capková, předseda družstva pan Motáň a zastupitel Radek Hrubý. Až na Radka Hrubého

vyzněly názory tak, že Žerotín nic řešit nemusí, naopak, že narušení jílovitého podloží by mohlo spíše ublížit. I proti případné pískovně byl odpor. Ale sucho fakt není leg-race. Nevím jak jiným v obci, ale nám studna, jejíž vodu jsme používali výhradně pro zalévání na zahradě, už vodu dávat přestala. To se za 13 let, co tu bydlíme, nestalo. A jak avizují „chytré hlavy“ hydrologové, meteorologové, vodohospodáři, aj., bude hůř. Ministři vlády burcují, aby obce mnohem intenzivněji začaly problém řešit. Budování zádržných vodních ploch, mokřadů a rybníků má zelenou. Naším žerotínským zemědělcům prý sucho paradoxně vyhovuje, neboť s ním mají lepší výnosy a tak je problém vody nikterak netrápí. Okolní pole jsou vodou „vyživována“ zespod, tedy dosud dostatečnými zásobami spodní vody. Ale i ta klesá (viz naše studna) a můžeme velice rychle stát před vážným problémem. Možná, že obnova rybníků skutečně není ta správná cesta, ale nějaká opatření by se pro budoucno připravovat měla. No, z kohoutku voda zatím teče, tak co...

Jiří Němec

Společenská kronika

Opustili nás:

Jan Škoda

Drahomíra Drešlová

Upřímnou soustrast pozůstalým

Jubilanti:

Danoslava Pešková – 80 let

Do dalších let přejeme hodně zdraví a spokojenosti

Obec Žerotín pořádá

Literárně hudební podvečer

Kdy: 12. října 2018

Kde: vestibul našeho „kulturáku“

Čas: 18.00

Opět se můžete zaposlouchat do příběhů psaných životem z pera autora Jiřího Wilsona Němce. Tentokrát o lásce a trampotách kolem ní.

Tradičně jeho hlas doprovodí hudební skupina. Poprvé se představí

ALIBABA z Horky na Moravě.

Obecní úřad v Žerotíně zve všechny občany

v sobotu 13. října 2018 v době od 13.00-17.00 hodin

v neděli 14. října 2018 v době od 10.00-12.00 a od 13.00-17.00 hodin

do sálu kulturního domu v Žerotíně na

Velkou podzimní výstavu

Budou k vidění expozice:

výpěstky drobných zahrádkářů

a ovocných sadů Nesét

ze sbírky kaktusů

ukázka dovednosti dětí z mateřské a základní školy

výrobky klientů Vincentinum Šternberk

amatérské fotografie a obrazy našich občanů

ukázka ze sbírky motýlů

ukázky keramiky a imitace proutěných výrobků s možností prodeje

připomínka 100 let české státnosti

vazby dušičkových věnců a doplňků s možností odkoupení

ochutnávka domácího piva

ukázka výroby dřevěných hraček, taktéž s možností prodeje

Po oba dny bude ve vestibulu probíhat ochutnávka pečených dobrot s možností posezení při kávě nebo čaji.

Občané, kteří poskytnou svoje výpěstky prosíme o jejich přinesení v pátek 12. října 2018 v době od 7.00-17.00 hod, nebo v sobotu 13. října 2018 od 10.00 hod.

Těšíme se na Vaši účast.